

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0825U001429

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 30-04-2025

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу: Наказ № 766 від 23.05.2025 р.

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Клименко Марія Сергіївна

2. Mariia S. Klymenko

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-7792-3714

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 032

Назва наукової спеціальності: Історія та археологія

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Історія та археологія

Дата захисту: 06-05-2025

Спеціальність за освітою: Образотворче мистецтво

Місце роботи здобувача: Львівський національний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02070987

Місцезнаходження: вул. Університетська, буд. 1, Львів, 79000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 8042

Повне найменування юридичної особи: Львівський національний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02070987

Місцезнаходження: вул. Університетська, буд. 1, Львів, 79000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Львівський національний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02070987

Місцезнаходження: вул. Університетська, буд. 1, Львів, 79000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 03.61, 03.61.21, 03.81

Тема дисертації:

1. Творчість Олександра Архипенка: культурно-національна ідентичність та образно-виражальні засоби.
2. Alexander Archipenko's art: cultural and national identity, figurative-expressive means.

Реферат:

1. У дисертаційному дослідженні вперше комплексно розглянуто культурно-національну ідентичність творчості Олександра Архипенка; створено порівняльну хронологічну таблицю етапів ідейних пошуків О. Архипенка із концептуальними судженнями ключових постатей мистецтва епохи модернізму. На основі отриманих результатів дисертаційного дослідження уточнено питання, які пов'язані з еволюцією формально-образного мислення О. Архипенка. Інноваційний процес діяльності мистця є широко відомим у ряді експериментів, серед яких синтез випуклих та увігнутих форм, контрформи, поліхромії скульптури, використання кінетичних конструкцій із глибинним смисловим наповненням об'єктів творення. Новаторство О. Архипенка зумовлене періодом розквіту науково-технічних винаходів й ідейною спорідненістю із батьком скульптора Порфирієм Архипенком, інженером-механіком, професором Київського університету ім. Св. Володимира. Творча індивідуальність скульптора синтезувалась із полікультурним контекстом європейських міст, у яких жив і працював мистець. Широке поле ідейно-теоретичних думок ХХ століття сприяло утвердженню знакових творчих інновацій. У дисертаційному дослідженні доведено дієвість культурно-

національної ідентичності як складової у формуванні авторської філософії форми, як результат синкретичного мислення О. Архипенка. Наведено й інші маловідомі фактори, які вплинули на розбудову його творчої особистості. З'ясовано духовну природу концептуальної цілісності скульптури О. Архипенка на початках його мистецького шляху. Проаналізовано метафізичні зв'язки між матеріалом, формою, духом, змістом. Ця синергія художніх кодів формує символи, які були підвалинами в розвитку образної системи творів мистця. Широта його новацій та відповідного теоретичного підґрунтя формувалася шляхом синтезу від національного до транснаціонального. Окреслено етапи становлення скульптора від раннього символізму до різних стадій експериментального формотворення. Здійснено наукову реконструкцію динаміки перемін виражальних засобів мистця в контексті утвердження ним індивідуальної концептуально-філософської лінії творчого пошуку. Розглянуто базові засади архетипічності у художньому образотворенні О. Архипенка. Проаналізовано роль архетипу як генетично набутої універсальної структури у пошуку авторської філософії форми. Окреслено координати української складової традиції у становленні парадигми художньо-естетичних новацій О. Архипенка. Культурно-національні смисли, образи й теми відігравали важливу роль у формуванні семантики образу творів скульптора. Звернення до архетипів і символів проходило не в традиційному візуальному представленні, а синтезувалося із новаційним пошуком концепцій і методів мистця. Осмислено духовно-генетичний стрижень концептуальної лінії пошуків О. Архипенка. Серед широкого ряду експериментів О. Архипенка виявлено глибинну архетипічну систему художніх образів. Мистець часто звертався до використання архетипів і символів, органічно пов'язаних з культурним контекстом носіїв національної традиції, переосмислюючи їх у власних ідейно-пластичних рішеннях. Тому цей культурно-антропологічний ресурс є важливою ланкою зв'язків, що сполучають творчість О. Архипенка із прадавніми культурними практиками минулого. У творчості О. Архипенка відчутне проникнення у глибинні субстанції національної духовності. Підвалини авторської філософії форми можна віднайти в багатстві колірно-символьної програми народного мистецтва України й водночас органічній цілісності, системності, закладеній у народному строї, вишивці, писанці та інших видах рукоділля, гончарстві. Методологія творчості О. Архипенка розвивалася у цілковитій єдності форми і змісту, ключовою пластичною ознакою якої була лапідарність. Ідейно-сміслові наповнення авторської пластичної форми скульптора містять невіддільну єдність із естетичними і духовними вартостями українського народу. О. Архипенко акумулював широкий діапазон культурних досвідів світу, поглибивши цим внутрішні національні координати свого авторського естетичного світогляду. Утвердження вагомої сутності найбільш виразно виявилось у зрілому віці під час перебування на американському континенті. Одним із найбільш важливих проявів національної самоідентифікації в ідейно-тематичній площині є звертання до образів Тараса Шевченка, Івана Франка, Володимира Великого у великомасштабному спектрі новаційних досвідів скульптора. Надання значення цим знаковим постатям української історії та культурної пам'яті є безсумнівною декларацією його невіддільного зв'язку із рідною землею. Творча спадщина О. Архипенка може слугувати вагомим ресурсом у пошуку сучасних мистецьких концепцій. Його формотворчі відкриття й далі націлюють художників – представників різних мистецьких шкіл та відмінних концептуальних пріоритетів у пошуку – на осмислення нових, ще не пізнаних можливостей естетичної творчості.

2. In the thesis the cultural and national identity in Alexander Archipenko's art was examined for the first time; a comparative chronological table of the stages of Archipenko's ideological searches and conceptual thoughts of famous persons of Modernism was created. The issues connected with the results of Archipenko's formal and figurative thinking were clarified due to the received results of the research work. Archipenko's innovative process is widely known in the series of experiments, including the synthesis of concave and convex, the negative shape, the polychromy of the sculpture, and the use of kinetic constructions with a deep content of created objects. Their innovation of Archipenko was caused by the period of scientific and technological development and the ideological connection with the sculptor's father, Porfyriy Archipenko, an engineer-mechanic professor at the Imperial University of St. Volodymyr in Kyiv. The creative individuality of the sculptor was synthesized with a polycultural content of European cities where the artist lived and worked. The widespread ideological and theoretic thoughts of the 20th Century contributed to the famous art innovations. The effectiveness of the cultural and national

identity, as a part of Archipenko's philosophy of shape, as a result of syncretic thinking was proved in the research work. Other little-known factors that influenced the artistic personality are given. The spiritual nature of the conceptual integrity of Archipenko's sculpture was shown at the beginning of his artistic career. Metaphysical connections between the material, shape, and spirit were analyzed. This synergy of the artistic codes forms symbols that were the basis for developing the artist's figurative system. The wideness of his innovations and appropriate theoretical basis was created by synthesis from national to transnational. The stages of the sculptor's becoming, from the early symbolism to different stages of experimental shape, were underlined. The scientific reconstruction of the dynamics of changes in the artist's figurative means in the context of confirmation of his individual conceptual and philosophic line in the artistic searches was done. The basic principles of archetype in Archipenko's artistic imaging were considered. The role of the archetype, as a genetically acquired universal structure in the search for the author's philosophy of shape, was analyzed. The position of the ethno-psychological component of the tradition was underlined to form the paradigm of Archipenko's artistic-aesthetic innovations. Cultural and national contents, images, and themes were of great importance to image semantics in the sculptor's works. The use of archetypes and symbols was done in the traditional visual representation, but it was synthesized with innovative searches of the artist's concepts and methods. The spiritual genetic core of Archipenko's conceptual line of searches was comprehended. A deep archetype system was discovered within a wide range of Archipenko's experiments. The artist often used archetypes and symbols organically connected with the cultural context of bearers of national tradition, rethinking them in their own ideological and plastic solutions. That's why this cultural and anthropological resource is an essential link of connections that unite Archipenko's art with ancient cultural practices of the past. The penetration into the profound substances of national spirituality has been perceptible in Archipenko's art. The basis of the author's philosophy of shape can be found in the wealth of colored and symbolized programs of Ukrainian folk arts and organic integrity, systematic folk clothing, embroidery, painted eggs, and other kinds of handcrafts and pottery. The methodology of Archipenko's art was developing in complete unity of the shape and content, the key plastic sign of which was lapidary. The ideological semantic filling of the author's plastic shape contains an inseparable unity with the aesthetic and spiritual values of the Ukrainian people. Archipenko accumulated a wide diapason of world cultural experiences, having deepened by it the inner national position of his author's aesthetic worldview. The assertion of a meaningful essence was the most clearly turned out in his adulthood during his stay on the American continent. One of the most important manifestations of his identity was the sculptor's addressing to images of Taras Shevchenko, Ivan Franko, and Volodymyr the Great in the large-scale spectrum of his innovative experiences. Paying attention to these famous figures of Ukrainian history and cultural memory is an undoubted declaration of his native land. Archipenko's creative heritage can serve as a valuable resource in the search for modern artistic concepts. His works inspire artists – representatives of different schools and excellent conceptual priorities – to search for new opportunities for aesthetic art, which are still undiscovered.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- 1. Клименко М. Концептуалізм світогляду Олександра Архипенка. Народознавчі зошити. Львів, 2018. № 6 (144). С. 1618–1622.

- 2. Клименко М. Ідейно-естетична площина етнонаціональної парадигми Олександра Архипенка. Вісник Львівської національної академії мистецтв. Львів, 2018. № 38. С. 175–194.
- 3. Клименко М. Символізм у ранній творчості Олександра Архипенка. Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. Харків, 2019. № 2. С. 67–72.
- 4. Клименко М. Вплив творчості Олександра Архипенка на пластично-образне мислення Марти Донас. Народознавчі зошити. Львів, 2021. № 1 (157). С. 142–147.
- 5. Клименко М. Олександр Архипенко: художньо-естетичні та філософські засади епохи європейського авангарду. Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. Харків, 2021. № 1. С. 69–76.
- 6. Клименко М. До питання історіографії творчості Олександра Архипенка. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Дрогобич, 2021. Вип. 36. Том 1. С. 86–92.
- 7. Клименко М. Типологія пластичних форм у творчості Олександра Архипенка. Народознавчі зошити. Львів, 2024. № 2 (176). С. 377–389.
- 8. Клименко М. Національна ідентичність / універсалізм творчості Олександра Архипенка: історичний контекст. Актуальні питання у сучасній науці. Київ, 2024. № 10 (28). С. 1041–1054.
- 9. Klymenko M. Olexandr Archipenko and his contacts with the Ukrainian diaspora environment: historical and ethnographical aspect. Visnyk of the Lviv University. Series History. 2024. Issue 56. P. 198–213.
- 10. Klymenko M. Archetypes in Alexander Archipenko's Art. Matica Srpska Journal of Fine Arts. Novi Sad, 2021. No. 49. P. 239–244.
- 11. Klymenko M. Alexander Archipenko's heritage: the shape-forming doctrine. KELM. Lublin, 2021. No. 1 (37). Vol. 1. P. 56–61.
- 12. Клименко М. Духовно-генетична парадигма Олександра Архипенка. Концептуальні дискусії у мистецьких практиках : ідея, форма, інтерпретація : збірник тез доповідей і повідомлень науково-теоретичної конференції професорсько-викладацького складу, аспірантів і здобувачів ЛНАМ. (м. Львів, 24 квітня 2018 р.) Львів : ЛНАМ, 2018. С. 73–74.
- 13. Клименко М. Історіографія творчості Олександра Архипенка : джерела. Фундаментальні та прикладні дослідження : сучасні науково-практичні рішення та підходи. Міждисциплінарні перспективи / [редактори-упорядники А. Душний, М. Махмудов, М. Стреначікова, В. Ільницький, І. Зимомря]. Банська Бистриця, Баку, Ужгород, Херсон, Кривий Ріг : Посвіт, 2019. С. 14–16.
- 14. Клименко М. Основні ідеї Олександра Архипенка у контексті середовища паризького «La Ruche». Мистецька освіта в Україні та світі : стандарти професіоналізму та нова комунікативна реальність : збірник матеріалів науково-теоретичної конференції професорсько-викладацького складу, аспірантів і здобувачів ЛНАМ (м. Львів, 20 листопада 2019 року / упоряд. Р. Яців, Н. Бенях. Львів : ЛНАМ, 2019. С. 103–105.
- 15. Клименко М. Цілісність художньо-естетичних пошуків Олександра Архипенка. Креативність як феномен людського буття в культурі : матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів та молодих науковців (м. Вінниця, 15 травня 2019 р.) / відп. ред. І. П. Петрова, редколегія : Е. О. Кравченко, В. В. Краснікова, О. В. Антонюк, Н. П. Шаповалова, О. П. Жаровська, Г. І. Лазаренко, Т. А. Пилипак. Вінниця : ДонНУ, 2019. С. 85–88.
- 16. Клименко М. Педагогічні досвіди Олександра Архипенка. Гагенмейстерські читання. До 145 річниці від дня народження визначного українського художника-педагога В'ячеслава Розвадовського : тези доп. міжнар. наук.-практ. конф. К-ПНУ ім. І. Огієнка (м. Кам'янець-Подільський, 19–20 листопада 2020 року). Кам'янець-Подільський : Видавець Панькова А. С., 2020. С. 127–128.
- 17. Клименко М. Олександр Архипенко: синтез етнопсихологічної основи та універсалізму. Історичні та актуальні аспекти методології професійної мистецької освіти: до 75-річчя з часу заснування ЛНАМ : збірник матеріалів науково-теоретичної конференції професорсько-викладацького складу, аспірантів і здобувачів ЛНАМ (м. Львів, 13 травня 2021 року). Львів : ЛНАМ, 2021. С. 23–25.

- 18. Клименко М. Типологія жіночих архетипів у творчості Олександра Архипенка. Восьмі Платонівські читання пам'яті Платона Білецького : тези доповідей Міжнародної наукової конференції (м. Київ, 21 листопада 2020 року). Київ : “Видавництво Людмила”, 2021. С. 84–85.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Планується до впровадження

Зв'язок з науковими темами: № 0124U002328

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Яців Роман Миронович

2. Roman M. Yatsiv

Кваліфікація: д. і. н., професор, 07.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-1509-5367

Додаткова інформація: <https://scholar.google.com.ua/citations?user=x9UbX60AAAAJ>

Повне найменування юридичної особи: Львівська національна академія мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02071027

Місцезнаходження: вул. Кубійовича, 38, Львів, 79011, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Сухий Олексій Миколайович

2. Oleksii M. Sukhyi

Кваліфікація: д. і. н., професор, 07.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-0631-0910

Додаткова інформація: Web of Science Researcher ID: AAC-1134-2019;

<https://scholar.google.com.ua/citations?user=01gs0qYAAAAJ>

Повне найменування юридичної особи: Львівський національний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02070987

Місцезнаходження: вул. Університетська, буд. 1, Львів, 79000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Литвин Микола Романович
2. Mykola R. Lytvyn

Кваліфікація: д. і. н., професор, 07.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-1010-2329

Додаткова інформація: Web of Science Researcher ID: CBX-7548-2022;

<https://scholar.google.com.ua/citations?user=n2jODvMAAAAJ>

Повне найменування юридичної особи: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 03534498

Місцезнаходження: вул. Козельницька, буд. 4, Львів, 79026, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Тарас Ярослав Миколайович
2. Yaroslav M. Taras

Кваліфікація: д. і. н., професор, 07.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-7241-9466

Додаткова інформація: Web of Science Researcher ID: W-1474-2017;

<https://scholar.google.com.ua/citations?user=hGDxJyYAAAAJ>

Повне найменування юридичної особи: Національний університет "Львівська політехніка"

Код за ЄДРПОУ: 02071010

Місцезнаходження: вул. Степана Бандери, буд. 12, Львів, 79013, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Бабій Надія Петрівна
2. Nadiia P. Babii

Кваліфікація: д. мист., доц., 26.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-9572-791X

Додаткова інформація: Web of Science Researcher ID: HGD-0482-2022;

<https://scholar.google.com/citations?user=xHiDqmMAAAAJ>

Повне найменування юридичної особи: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Код за ЄДРПОУ: 02125266

Місцезнаходження: вул. Шевченка, буд. 57, Івано-Франківськ, 76018, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Дем'янчук Андрій Львович

2. Andrii L. Demianchuk

Кваліфікація: к. мист., доц., 17.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-3399-4537

Додаткова інформація: Scopus Author ID: 57224990705; Web of Science Researcher ID: KIL-1444-2024;

<https://scholar.google.com.ua/citations?user=3vE3lpIAAAAJ>

Повне найменування юридичної особи: Львівський національний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02070987

Місцезнаходження: вул. Університетська, буд. 1, Львів, 79000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Белінська Людмила Семенівна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Белінська Людмила Семенівна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Жак Ольга Володимирівна

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна